

מתחת לרדאר: העובדות בשטח מקרבות את ארצות הברית לתקיפה באיראן

03.04.2025 | written by ד"ר רפאל בן לוי

כבר עשרים שנה שישראל שוקלת פעולה צבאית נגד מתקני הגרעין האיראניים. לאורך כל השנים הללו, אחד השיקולים המרכזיים נגד פעולה כזו היה החשש האמריקאי מהשלכותיה, במיוחד הסלמה צבאית במפרץ הפרסי והפרעה לזרימת האנרגיה העולמית. בתחילת שנות ה-2000, דאגה זו כללה גם את השפעתה על אספקת הנפט לשוק האמריקאי עצמו.

בשנות ה-2010, עם המעבר של ארה"ב לעצמאות אנרגטית, פחתה משמעותית הדאגה מפגיעה באספקת האנרגיה המקומית. עם זאת, ארה"ב עדיין התנגדה לפעולה ישראלית מחשש להשלכות על הכלכלה העולמית, כולל עליית מחירים דרמטית וחוסר יציבות כלכלית.

לא רק וושינגטון חששה מהשלכות כאלו, אלא גם בייג'ינג. סין, שמייבאת כחצי מהנפט שלה מהמזרח התיכון, עלולה להיפגע באופן ישיר מהפרעה בזרימה זו. למעשה, אחת הסיבות המרכזיות לכך שסין תמכה בהחלטות מועצת הביטחון של האו"ם ב-2010, שהטילו סנקציות כבדות על איראן, הייתה חששה כי ללא צעדים אלו ישראל תבצע תקיפה צבאית שתוביל לאי-יציבות אזורית חמורה.

אולם, יחסי ארה"ב-סין בשנות ה-2010 היו שונים בתכלית מהמצב כיום. אז, וושינגטון עוד קיוותה לשלב את סין בסדר העולמי בהובלה אמריקאית מתוך אמונה כי שגשוג כלכלי סיני יוביל לפתיחות פוליטית. כיום, הממשל האמריקאי אינו רואה עוד בשגשוג הסיני אינטרס אמריקאי, אלא להפך – הוא שואף לנתק את הכלכלה האמריקאית מהסינית ככל האפשר.

בכל מקרה של תקיפה ישראלית על מתקני הגרעין באיראן, קיים סיכוי שאיראן תגיב על ידי הסלמה במפרץ הפרסי שתפריע לזרימת האנרגיה דרך מיצרי הורמוז. זאת במיוחד אם בנוסף למתקני הגרעין, יותקפו גם מתקני הנפט האיראניים במטרה לפגוע קשות בכלכלה האיראנית ולערער את יציבות המשטר. ויש לשאול כיצד פגיעה זו תשפיע על מעצמות העולם.

ארה"ב עלולה עדיין להיפגע מעליית מחירים ובאופן משני כתוצאה מהפגיעה בכלכלות אחרות. מה שברור הוא שפגיעה זו תהיה קלה בהרבה מבעבר, לאחר שארה"ב היא הפכה למפיקת הנפט הגדולה בעולם. ארה"ב יכולה גם לנקוט בצעדים לצמצום הפגיעה, כגון תיאום עם סעודיה להשלים את המחסור בשוק הנפט, שכן יש לה יכולת להוציא את הנפט שלה דרך היס האדום בלי לעבור במיצרי הורמוז. לעומתה, סין עדיין צורכת את הנפט האיראני (כ-15% מהנפט המיובא שלה) ותצטרך לחפש מקורות חלופיים באופן בהול ולהישען על מאגרי רזרבה שקיימים אך מוגבלים. כך שממשל טראמפ עשוי לראות בפגיעה בכלכלה הסינית אינטרס אמריקאי.

מעבר להשלכות הכלכליות, תקיפה על מתקני הגרעין או האנרגיה האיראניים תחזק את מעמדה של ארה"ב באזור ותבלום את מאמצייה של סין להגדיל את השפעתה במזרח התיכון. השיחות שמוביל ממשל טראמפ להפסקת אש באוקראינה מעלות ספקות בנוגע לנכונותו להפעיל כוח צבאי ורבים מזהים כי הנסיגה מתמיכה חד-משמעית באוקראינה עלולה לפגוע בהרתעה האמריקאית, במיוחד נגד מהלך סיני נגד טיוואן.

לכן, דרך אחת לשקם את ההרתעה האמריקאית תוך כדי קידום הפסקת אש באוקראינה, היא הפעלת כוח במזרח התיכון. נראה שאחת הסיבות למבצע האמריקאי נגד החות'ים היא יצירת איזון בתדמיתה והבהרה שוויינגטון מוכנה לפעול צבאית כאשר היא מזהה אינטרס חיוני. בכך, הממשל מאותת כי המדיניות כלפי אוקראינה אינה נובעת מחולשה, אלא ממיקוד אסטרטגי מחושב בזירות אחרות.

במובן זה, השלמת המבצע בתימן והרחבתו לאיראן ² בידי ארה"ב או בידי ישראל בגיבוי אמריקאי ³ הן בדיוק הצעדים שיחזקו את מעמדה של ארה"ב באזור. ניצחון אסטרטגי אמריקאי במזרח התיכון ישלח מסר חד-משמעי לסיין: ארה"ב נותרה הכוח הביטחוני המרכזי באזור, ואם היא מוכנה להפעיל כוח כאן ⁴ קל וחומר שתפעל להגן על טיוואן.

פורסם במעריב, בתאריך 03.04.2025.